

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXVII. LETNIK ————— 1927 ————— ŠTEV. 5

SKICE S POTA*

Dr. JOSIP CIRIL OBLAK

(Iz »knjige popotnika«. II. Nemčija.)

Rad bi vam povedal, kako jaz potujem, kako se sploh odpravim na pot. Nekega dne šine v mene nekaj kakor v ptico selivko; nemiren postanem, nervozen, tesen se mi dozdeva moj dom, tesno in skoro zoperno to vsakdanje življenje. Hrepenenje popotnega človeka! Ali mi verjamete, da mi je pravzaprav edina težka in pusta pot od doma na kolodvor? Ko pa sedim v železniškem vagonu, sem že na potu in — uživam. Tedaj že ne vem skoro več, kak mi je stan; že sem samo človek - popotnik! Z Bogom, ljuba bela Ljubljana! Kakor te imam rad, tako te z veseljem zapuščam; kakor se potem čez tedne s toliko ljubeznijo v srcu zopet rad vračam v tvoje filistrsko okrilje! — »Z Bogom in na svidenje — ali pa morda nikoli več?« mi še zadrhti v srcu in že se zibljem kakor v sanjah.

Ne bo vam topot žarelo solnce z južnega neba, ne bo vas opajal vonj duhtečih oranž in cvetočih limon; gori na sever naj vas vodijo moje misli, v deželo večnega hrepenenja po južnem solncu, ki je nam tako blizu tostran velikega Alpskega prezidja, katero deli Srednjo Evropo v sever in jug; tja, kjer se je zlilo to hrepenenje v nedosežno tople in nežne verze: »Kennst du das Land, wo die Zitronen blüh'n?«

To pot me je pomlad gnala gori na »mrzli sever« z mešanimi občutki, čeprav imamo ž njim, oziroma smo imeli mi Slovenci toliko skupnega, ne le v političnem in kulturnem nego tudi v geografskem in etnografskem oziru. K temu mrzlemu severu pripadamo nekaj tudi mi Slovenci po svojem ljudskem značaju, po posebnem mišljenju in čustvovanju, ki nas tudi od našega juga precej razlikuje, ne samo

* Ta spis — študija. — ki na prvi pogled ni strogo »planinski«, kaže, kako potuje pravi planinec in prijatelj prirode, vedno in povsod z uprtim pogledom v večno lepo in zanimivo prirodo. Vsebuje pa toli izbrane misli o prirodi, pokrajini, domovini, ki bi morale biti dostopne, oziroma lastne vsakemu pravemu planincu-popotniku, da nismo pomišljali, te »skice« podati prav posebe našim planincem, ki ne smejo ostati le doma; pisatelj jih vabi v — svet, a nikjer ne more zatajiti, da je sin slovenskih planin...

Uredništvo.

po značaju naše pokrajine. In vendar sem našel i tam gori toliko solnca in toplote, nič več in nič manj kakor pri našem Gorenjcu, Dolenjcu. Saj je tudi tam gori v nemških gozdovih, polnih poezije, isti severnjak, ki hrepeni po južnem solncu in cvetočih vrtovih, zapel svojo gorko in globoko pesmico: »Über allen Wipfeln ist Ruh!«...

Nemški »most do Adrije« sega danes do Jesenic. Naslonjen je na grebene naših Karavank. Prej je segal preko čez naše lepe slovenske gore doli proti jugu. Identičen je bil s turskokaravanško-bohinjsko železnico. Toda vojna povodenj mu je izpodnesla stebre med Golico in Črno Prstjo ter napravila precejšnjo vrzel, koje središče tvori mogočno ozadje naš širokopleči kralj slovenske zemlje. Ako bi šlo po volji politikov Franca Jožefa in Viljema, bi bil ta most najbrž kmalu dograjen, posebno če bi bil tudi bog vojnih trum držal do konca, kakor v začetku, z obema gospodoma in še z Mohamedom. Toda režim teh treh gospodov se je, kakor se to dogaja pri režimih, moral zamenjati z drugim, ki pa je koncem koncev bil za nas Slovence enako usodepoln, kakor prejšnji. Slovenec nima sreče. Tako stoji danes prvi steber nemškega mosta globoko zasidran v slovenskem Rožu. Ta steber pa ne bo stal večno, ker ga prav tako, kakor ga je izpodjedla gori pri Jesenicah naša slovenska Sava, izpodjeda še bolj muhasta »svoja frava«: koroška Drava. Se bo pač morala enkrat nasloniti ta »Adriabrücke« tja gori na Grliško planino na steber, ki mu bo pralo noge Osojsko jezero. Naš stari čuvar — Triglav gleda in mežika tja čez Karavanke. Izpred Beljaka ga dobro vidiš. Prost je njega pogled na to stran, zadaj po hrbtu pa... Ne govorimo — mislimo pa in delajmo.

Gradnja nemškega mostu na južni strani Karavank je torej srečno razdrta; skuša pa ravnatako graditi preko našega telesa italijanski zidar drug most in ga nasloniti na čestito teme Triglavovo. Da se mu to ne posreči, zato nam je porok naš žilavi rod, ki hrani v sebi tisočletno, neverjetno jako, čeprav le pasivno odporno silo.

Po enem delu mosta, ki je ostal cel in nepotrigan gori proti severu, me vodi danes pot. Krasen je ta del; imena vasi, rek in gora, ki nas spremljajo na tem potu, pričajo, da je ta lepa zemlja gori preko Tur bila pred komaj 1000 leti tudi še naša narodna last prav tja do pred Solnograda in še čez.

*

Solnograd 26. III. 1926.

Solnograd! Spominjaš na našo Ljubljano, po vsej svoji zunanji opremi in svoji čarobni legi! Skoro simetrično ležita obe mesti, vsako ob skrajni stranici mogočne pahljače Alpske verige. Solnograška ravnina s svojim gorskim ozadjem in naše Ljubljansko Polje s svojim

— kdo bi ne pel, zlasti če se privoziš v ta paradiž na severu ali na jugu, ob večerni zarji, ki ti vso to krasoto poveleča v neizmernost! Ostal bi tu in v tej pokrajini v mislih užival svojo alpsko domovino in svojo Ljubljano, ki ji je vtisnjen isti značaj alpskega mesta, kakor Solnogradu. Značilno ali slučajno, je gledališče v Solnogradu pravi dvojnik ljubljanske opere, ali narobe. Pa to le mimogrede.

Moja pot gre dalje preko Solnograškega polja na visoko Bavarsko planoto, na kateri se vedno bolj odmikam visokemu alpskemu svetu, prav kakor tedaj, ko se vozim onstran po Beneški ravnini, ki mi jo kliče tudi ta del Bavarske pokrajine v spomin. Samo, da je ta ravan za skoro 500 m višja. Sicer pa ista geologija, ista formacija: nanešen prod doli z alpskega sveta. A vendar kolika razlika v favni, flori, značaju pokrajine in podnebju! Samo reke rijejo po nanešenemrodu in režejo ravnino navzdolž doli proti Donavi, ki jih sprejema kar zapored v svoje naročje.

Da je sličnost v pokrajini še večja, so i tu bivši ledeniki izgrebli bolj ali manj obširne globeli Gornjebavarskim jezerom, ki dajejo pokrajini isti pečat, kakor Gornjeitalski pokrajini daleč tam onstran... Samo, da so se stvorila tu tudi močvirja (Dachauer Moos i. dr.), kar nalikuje pokrajino — zopet bolj naši, specijelno Ljubljanski kotlini. In ko se vedno bolj bližam Monakovu, ki leži sredi te pokrajine, se mi zdi, kakor da drvim po Lombardiji proti Milanu, ki pa Italiji ni to, kar je Monakovo Bavarski in celi Nemčiji.

Monakovo, 27./3.—2./4. 1926.

Zvečer že sedim v »Hofbräu« v Monakovu. Kje za boga pa hoče sedeti zadovoljen Kranjec, sin matere Slovenije, Jugoslovan in sploh Slovan, kakor v pivnici! Če nas kaj veže z Nemci in če imamo z njimi kaj skupnega, velja to gotovo glede Bavarske.

Frapantno podobnost ti kažejo nele kmetski, nego tudi mestni obrazi bavarski z našimi, tako da res ne vem, ali so bili Bavarci nekdanj Slovani, ali pa smo bili mi Slovenci Bavarci. — Kjer je alkohol, tam tudi ni daleč umetnost — prav kakor pri nas — samo da se tu koncentrira bolj v upodabljaajoči, pred vsem v slikarstvu, dočim smo mi bolj udarjeni na — literaturo . . .

Drugo največje mesto je to v Nemčiji, ob svetlo zeleni gorski reki Izari, danes eno najlepših v Nemčiji; do svoje višine in znamenitosti pa se je povzpelo šele v novejšem času, kakor večina nemških mest. Veličina nemških mest in nemškega naroda ne sega v davno preteklost, Nemci ne črpajo svoje moči iz starega veka. To se kaže tudi v spomenikih. Moč nemškega naroda globi v srednjem veku in v sedanji dobi, in to je tista zanimiva razlika, ki jo občuti popotnik,

ki ga zanese popotni les enkrat doli na romanski jug, drugi pot pa na germanski sever: tam vse veličastje starega veka, ki je vklesano v starih rimskih spomenikih, in vsa moč staroklasične kulture, tu veličina srednjega in novega veka, triumf gotike!

(Dalje prih.)

BOHINJSKI KOT

(Dalje.)

DR. H. TUMA

4. Vršac nad Zadnjico (2194 m).

Po sredi Rjave Mlake teče sedaj italijanska meja, od točke 2073 m, t. j. Zadnja Lopa, naravnost do vrha Kanjavca. Pri Rjavi Mlaki sva bila z Gašperinom ob 11. uri; jezero ima pitno vodo. Skalovje okoli jezera je pokrito s temnorjavim palom,* tako tudi dno jezera, odtod ime. Ob dežju silno narašča. Leži pod strmim bocom Temena, pod tem stena Portné, na levo pa so položne gole skale Goriškega Robu. Ves dol je poln rovi (rov — rovi: abgestürztter Fels).

Slabo zaznamovana pot vede mimo malega »Jezerca pod Temenom« na Goriško čez Prehodavce; krenila pa sva na desno po dolu naprej v smeri Vršaca pred nama. Bila sva na italijanskih tleh in Gašperina je malce skrbelo, da bi ne padla v roke italijanskim stražam. Potolažil sem ga, da znam laški in da s prijaznostjo pač dosežem dovoljenje, da smeva na Vršac. Zadnje jezero pod Vršacem je malo znano turistom; malokdo krene z zaznamovane poti, ki vede na Goriško, pogledat jezero. Jezerce je med laštami, skoraj četvero-voglato, navadno založeno s snežnimi grudami; seveda ima dobro mrzlo pitno vodo. Pot na Vršac gre do konca dola gor po travnatem pobočju, v strmi hoji. Ovčja steza vede na desno pod vrhom precej daleč naokoli, a zlahka na vrh. Krenila sva naravnost v pečevje tako, da je bilo treba nekoliko plezanja. Vrh Vršaca je škraplast, razrit; stopila sva nanj ob 11.45 uri.

Pravil sem Gašperinu že poprej o nenavadnem presenetljivem pogledu ter, da je to Vršac, ki ga je opeval naš pesnik Vodnik. Ko sva stopila na vrh in gledala orjaške stene pod Kanjavcem proti Zadnjici, sem mu citiral iz Vodnikove ode:

»Sklad nad skladom se dviguje

Večni mojster ukazuje

Prid', zidar, se les' učit«,

vprašaje ga: »Ali ni tako?« Gašperin, četudi vaje Bohinjskega pečevja, je strmeč priznaval. Vršac kakor Kanjavec odpadata na

* pal ali mlaj = opolzko blato, ki se kakor oblepi na kamenje, odtod ime nekaterih studencev: »Palud«, ki ni iz lat. palus (kojega etimologija še ni končno dognana).

sever navpično v Zadnjico. Zdi se človeku, da bi zalučil kamen v brezdno. Z vrha skoraj ni mogoče gledati stojé pódse. Legla sva na trebuh, da sva gledala v neznansko globočino pod seboj v Zadnjico. Tudi iz temne Zadnjice, gredočemu iz Trente na Komar, so Kanjavske in Vršaške stene veličastne. Prvi pogled raz Vršac na sever in zahod spominja na Vodnika: »Na Vršac stopivši sedi, neznan svet se ti odpre«: proti severu Pihavec, zadaj Suhi Plaz, Razor, Prisojnik*, Mójstrovka, Jalovec; dalje so se nizali visoki alpski vrhovi, daleč v ozadju blesteči koroški snežniki, na levo pa odprta zelena Soška dolina z belim prodom do Žage. Gašperin mi je priznaval, da je presenečen od čudovitega pogleda.

Hotel sem še enkrat na Vršac posebno radi tega, ker mi je nekaj dni poprej naš slikar Hodnik, ki je doma v Bohinju in pozna vse vrhove, trdil, da kota 2194 m ni Vodnikov Vršac, marveč je to po njegovem mnenju kota 2448 m, to je najvišji Vršak. Primerjal sem še enkrat opis Vodnikov, kakor je naveden v »Beiträge zur Naturgeschichte etc. des Herzogtums Krain« grofa Hohenwarta iz l. 1838. Od strani 55. dalje poroča Hohenwart, da je prišla družba z Vodnikom vred čez Stapče, t. j. škrbina nad kočó pri Triglavskih jezerih ob 1859 m, da so se ustavili v gostoljubni koči, ki jo je bil baron Zois zgradil iz macesnovega lesa pri jezerih: »Ko smo sedeli pred kočó in uživali krasno igro barv, katere je povzročalo zahajajoče solnce po vrhovih na desno in levo, je župnik Vodnik spesnil, navdušen od tega pogleda, tri kitice kranjske pesmi, ki nas je očarala. Pesem je vsebljala slavo Stvarnika ter je name naredila vtis, kakor spevi Klopstockove Mesijade na vsacega čutečega človeka.« Šele tretji dan sta Hohenwart in Vodnik nadaljevala pot po dolini proti severu. Konec prvih jezer so skušali priti na Kopico, kar seveda s te strani za take turiste ni šlo. Na levo so turisti imeli vrhove ob Goriško-Kranjski meji — očitno rajda gor od 2306 m preko vrha 2398 m do Vogla ob 2348 m, to so Trbiške in Plaške Lope. Hohenwart jasno poroča, da so konec doline prišli na goro Vršac. Ta popis grofa Hohenwarta je tako točen, da ne more biti najmanjšega dvoma: kota 2194 m je pravi Vodnikov Vršac. Grof Hohenwart smatra Vršac za precej neznamen vrh, »saj se od njega ne vidi niti Triglav«. Tudi to odgovarja, kakor popis vrha, da je tako prhel, kakor da bi bil porušen ter ni niti videti

* Splošni ljudski izgovor je Prisank, a pišem Prisojnik, ker se starejši ljudje zavedajo pomena; eni ti razlagajo Prisovnik, t. j. solnčni vrh, drugi Prisojnik, t. j. solni vrh. Sploh je osojno in solnčno tu in tudi drugod kontaminirano, kar je že prof. L. Pintar ugotovil. Enako ime je nad Trbižem, nemški Prisaneck, slovenski pa le Prisojnik, radi tega bi bil za literarno pisavo Prisojnik.

rastlin na njem. Hohenwart omenja krasen pogled na »Knavs« (tako izgovarjajo Bohinjci še danes Kanjavec, dočim je izgovor Trentarjev čisto Kánjavec) ter da se Kanjavec naslanja na Vršac kakor orjaški stolp. Popisuje potem, kako so turisti polzeli med Vršacem in Kanjavcem po sneženi grapi, da so prišli v štirih minutah v dolino. Do tu vse točno!

Res pa napravi potem Hohenwart skok, ker ne pripoveduje, kako so prišli iz Jezerske doline okoli Kanjavca, ampak kar naravnost trdi, da so prišli do točke: »odkoder so imeli na desno Tošč ter od tam zagledali očeta naših gor, dolgo željeni Triglav.« Naravnost pred gledalci stoji Šmarjetna Glava, na levo prhli Vršac, na katerega se naslanja orjak »Knavs«, pepelnato siv, a se zdi, da je višji od Triglava. Nad Šmarjetno Glavo so videli Ledino, nad katero Triglav dviga svojo orjaško glavo. Poleg je Mali Triglav, ki se pa zdi kakor gorski hrbet. Na levo od njega nekoliko nižje sta Adam in Eva in še neki vrh, katerega Hohenwart ni zapisal. Hohenwart še dodaja »da vrh Triglava odtod ni trivoglat, kakor se vidi iz daljave, pa tudi ni triglavat, kakor kaže njegovo ime, marveč ima dve plati kakor piramida.«

Hohenwart in družba je ogledovala to panoramo skoraj dve uri; potem je nadaljevala svojo pot na Velo Polje, kjer so prenočili v drugi koči barona Zoisa. Od tod so skušali čez Ledino ali »Prode«, t. j. prostor, kjer stoji danes Aleksandrova koča, na Triglav.

Ves popis Hohenwartov je docela točen, do vrinjenega stavka o Vršacu ob Kanjavcu, ki je očitno napačen. Točka, kjer so stali Hohenwart, Vodnik in dr., je pač kota 2357 m, t. j. prevala Hribarice. Odtod se ne vidi Vršac, pač pa vsa vrsta od Triglava do Tosca preko Velske doline. Napačna je tudi trditev, da se odtod vidita poleg Triglava skalnata stožca Adam in Eva, ki stojita pod Jézerskim Stogom 2040 m nad Malim Poljem.

Slikar Hodnik menda sklepa iz te zmede v Hohenwartovem opisu, da je njegov Vršac = Vršak 2448 m južno nad Hribarsko prevalo. Jasno je, da so se Hohenwart in družba vračali z Vršaca po dolini nazaj, torej niso krenili pod Hribarice doli gredé na desno, ampak na levo pod Kanjavec na Hribarško prevalo, odkoder so si ogledovali panoramo. Da bi pa polezli na Vršak, je docela izključeno, ker sta oba Vršaka od severne strani nepristopna, oziroma težka plezalna tura, Hohenwart pa nam ne opisuje, da bi bila družba zavila v Zakorita ter od južne strani, odkoder je pristop mogoč, polezla na najvišji vrh Vršakov. Gotovo je torej le, da je družba počivala dve uri in se razgledovala raz Hribarske prevale 2357 m, potem pa šla pod Šmarjetno Glavo skozi Velsko dolino na Velo Polje. Res tudi

Hacquet v svoji »Oryctographia carniolica« l. 1774 navaja med Triglavskim pogorjem tudi Vršac. Glej Pl. Vest. I. XXI. str. 33; a Hacquetov naris (žal, da ga Pl. Vestnik ni mogel ponatisniti) je silno zveržen.

Naš prvi turist Kadilnik, katerega je vodil morda najbolj izkušeni vodnik od Velega Polja do Komarče, pastir Blažek iz Podjelja, opisuje pot po dolini Zajezeram junija 1872 v članku »Devet jezer v enem dnevu« ter omenja Vršac koncem doline Zajezeram. Smatra kot zadnje jezero »Na Portnah za Temenom«, t. j. ob 1993 m, dostavlja, da do tega jezera sploh ni šel, da pa leži prav pod Vršcem, katerega je Vodnik opeval. Zakliče samo: »Pozdravljen mi bodi za danes veliki Vršac z obema jezeroma (t. j. Rjava Mlaka in Jezerce za Temenom — jezera pod Vršcem sploh ni poznal), drugo pot se vidimo!« — Tudi Trentar, glej Pl. Vestnik X. str. 15, z vodnikom Andrejem Komacem, vulgo »Mota«, torej enim najboljših znalcev izmed domačinov, navaja poleg Kánjavca: »njegovega brata - dvojčka Vršac 2194 m, oba iz Zadnjice nedostopno strma; zdi se, da pada zlasti Vršac kar navpik v dolino.«

Popis J. C. O. v Pl. Vest. II. str. 115, da je Mišelj Vrh (2346 m) Vršac, je pač izgrešen. Mišeljskega Vrhja noben domačin ne imenuje Vršac. Tudi za ta vrh veljajo turistovski razlogi, da Hohenwart in Vodnik nista bila na njem. Od severne strani menda sploh ni bil še preplezan, razmerno lahek pristop z juga gre pa daleč naokoli v Mišeljsko dolino na sleme Na Nizkem 2295 m, od tod na Mišeljski Vrh. Danes, ko ima J. C. O. v rokah Kadilnikov članek, pač ne bo več vzdrževal svoje trditve.

Logika prof. Orožna (Pl. Vest. I. 101) je nevzdržljiva, ko se sklicuje na Hohenwartov popis. Sam navaja, da so turisti z Vršaca odstopili po drči med Vršcem in Knavsem v dolino Zajezeram nazaj, in proti Velemu Polju, torej »Čez Hribarice« naprej. Ali naj bi šele odtod prvič videli Vršac na levi, ko so bili z njega odstopili in hodili po dolini naprej? S Hribaric je Tosc, Tolstec na desno, pravi Vršac na levo, a le-ta neviden. Turisti bi morali priti od Vojgori, da bi imeli Tosc na desni in Vršac - Mišeljski vrh na levi. Še bolj nevzdržljivo je Orožnovo mnenje v Pl. Vestniku, V. str. 25—26, kjer se sklicuje na Freyerjev zemljevid in Müllnerjev članek »Vršac«. Tik Debelega Vrhja 2393 m je Vršak (južno od Kánjavca, sedaj kote 2428 m do 2448 m), četudi ga je zapisal Freyer Vershaz: »Vršac pa je v mejnem pogorju, ki se razteza od Triglava čez Kanjavec in loči Kranjsko od Goriške. V tej skalni steni je med Kanjavcem in Lipah Špica (t. j. Veliko Špičje) Vršac.« Müllner dostavlja: »Polezel sem nanj s cesarskim svet. Murnikom l. 1858.«

Na Vršacu sva postala z Gašperinom le malo časa, ker se je Gašperin še vedno bal laške straže; kajti v Trenti pod nama so se vršile vojaške vaje in doletaval je naju zamolkel šum iz doline. Na Rjavo Mlako nazaj sva bila ob 12.20, kjer sva nekoliko pojedla. V dobri četrt uri sva bila pri Zelenem jezeru, ob 13.20 pri Velikem Črnem jezeru, kakor ga imenujejo Trentarji, Gašperin pa ga je imenoval »Jezero pri Ledvicah«, ime po orjaški lašti severozahodno nad jezerom. Lašta ima pravo obliko ledvice, ki je tudi za geologe zanimiva, ker laštasta formacija tvori često skalnate podolgaste glave, podobne ledvicam. Za Jezero ob koti 1880 m je torej rabiti vzporedno trentarsko ime »Veliko Črno jezero« in bohinjsko »Jezero pri Ledvicah«.

Ob 14. pop. sva stopila v planinsko kočo pri dvojnem jezeru. Močan izvir vode nad kočjo se imenuje Močivec. Ime, ki ga je navedel svojčas prvi slovenski turist Kadilnik: »škrvan«, ne velja za tekočo reko Močivec, pač pa za kršne skale, izpod katerih izvira. Kar imenujejo Goričani škraplje, imenujejo Bohinjci škrlant, izgovarjajoč ga: »škrvant«. To ime rabijo ne samo za skale nad Močivcem, ampak generično sploh za raztrgane lašte. Ime škrlant — škrvant je za filologe zanimivo, ker se najde tudi v ladinskih narečjih v obliki: scaranza, scaranta, caranta. Filologi seveda drže to ime za keltsko k deblu kar — kamen, ali pa za retsko, seveda po — svoji ideologiji. Jaz trdim, da ima slovensko podstavo, kakor se kaže na osnovnem delu besede škrlant, t. j. škrl; le končnica zveni tuje. Bistveni pomen daje prvi del besede: skalnata škrl. Da bi bili Bohinjci to ime prejeli od Ladincev, je izključeno, pač pa je samoraslo na bohinjskih tleh od plemena, ki je tam od davna prebivalo.

Ker je v Goriških Alpah več Vršacev: 2234 m pod Plazkim Voglom nad Komno, okoli 1600 m v slemenu med Plazko in Trbiško dolino, ter Zapotoški Vršac 2107 m pod Pelcem, zato bi imenoval Vodnikov Vršac: Vršac nad Zadnjico.* Rabil bi to ime, ker se vidi Vršac iz Zadnjice kot tretja orjaška stena proti zahodu: prva Za Žlebom, druga Pod Kánjavcem, tretja Vršac.

(Konec prih.)

* O Vodnikovem Vršacu je g. dr. Tuma spisal temeljni članek v »Plan. Vestniku« 1921, str. 32—38. Koto okoli 2200 m za Vršac je dr. Tuma leta 1910 sam določil, rabi pa že Trentar v opisu »Iz Trente čez Luknjo« P. V. X. na str. 15 koto 2194 m, na katero se nanaša. — Pregled celega vprašanja je podal dr. Josip Tomiňšek v III. zvezku Mencingerjevih izbranih spisov (izdala Matica Slovenska 1922, str. 195—198).

SKOZI TRIGLAVSKO OKNO

MIRA MARKO

Dne 15. VIII. 26. smo z dnevom vstopili v Triglavsko steno. Plezali smo nekako srednjo smer, med slovensko in nemško smerjo. Po veliki polici, ki se vleče skoraj vodoravno proti nemškemu stebri, smo zavili desno ter dosegli nemško smer pri Wagnerjevem kaminu. Ker smo se s križarjenjem po steni zelo zamudili, je bilo preko poldan, ko smo stali na snežišču pod nemškim stebrom, kjer se prečka desno nanj.

Pokojni dr. Jug je v spisu o Triglavski steni (nemška smer) omenil veliko duplino (Pl. V. XXIV., štev. 6, str. 122) tik ob nemškem stebri, ter izrazil mnenje, da bi se morda skoz njo dalo izplezati k Črni Steni in ob nji na ledenik.

Naša četvorica, Jesihova, Tominšek, Guerra in jaz, smo se pri počitku na snegu odločili, da poskusimo duplino preplezati.

Snežišče, ki je v poznem poletju večkrat pretrgano, se konča pod malim previsnim kaminom, pod katerim smo obuli plezalke. Takoj za tem kaminom sledi drugi, širok, pokrit kamin, čigar stene so spolzke in gladke, tako da s težavo gvozdiš. Iz kamina vodi malo okence na levi v odprto steno. Pod okencem je v kaminu duplina, v kateri smo se navezali na vrh. Brez nahrbtnika sem nato splezala skozi okno. Stena na levi je bila videti nevarljivo gladka, zato sem prečkala desno po ozki lašti, ki pelje eksponirano ca. 8 m do male gredine, ki jo oklepajo previsi. Sledila je Jesihova, s katero sva potem potegnili nahrbtnike in cepine k sebi. Nato sta sledila še tovariša.

Od gredine, ki je ravno pod veliko duplino, sem hotela plezati desno okrog previsa. Stala sem na slabih stopih, prislonjena ob malo previsu, nad katero je bil nosu podoben oprijem za desno roko. Manjkalo mi je le par centimetrov do njega. Morala sem se odgnati kvišku, da ga dosežem. Ob previsu se mi je v odskoku zataknil pas in me potegnil nazaj . . . Ujela sem se z levo roko v mali špranji in preprečila padec. Z nahrbtnikom sem se s težavo vrnila zopet na gredino. Ker sem bila vsled tega nekoliko vznemirjena, je odšel Guerra brez nahrbtnika, da izpleza previs.

Prišel je z lahkoto preko previsa, ker je daljši od mene. Takoj nad previsom so gladke plošče, ki jih je le s skrajnim naporom premagal. Ker ga vsled previsa nismo videli plezati, smo le iz stokanja in pridušavanja sklepali o težkočah položaja, v katerem se je nahajal. Po neskončno dolgem času se je oglasil tovariš, veleč, da je že pod duplino. Navezali smo nahrbtnike in cepine na vrh, nakar jih je potegnil Guerra gor. Sledila sem nato jaz. Brez nahrbtnika sem preko previsa prišla z lahkoto in sem bila kmalu pri Guerri. Ker je

plezanje desno zelo zamudno, sva z Guerrom potegnili Jesihovo in Tominška naravnost gori. Tako smo si prihranili dokaj časa.

Vsi štirje smo priplezali po ozkem izpranem žlebu k duplini, ki je ogromno okno. Okno je okrog 40 m visoko, do 10 m široko in tvori odprtino velikega rova, ki vede v loku do pod Črno Steno. Rov je dolg kakih 200 m.

Ko smo priplezali pod obok okna, smo zavili po prodnati polici desno v rov. Ker leži v rovu mnogo snega, smo plezali po njegovi levi steni. Stena je navpična in izprana, a prijemi so trdni, tako da sigurno plezaš.

Ako stojiš v sredini rova, vidiš pred seboj eno in nad seboj drugo okno, ki tvori izstop iz rova. Preko leve stene rova pelje poševno navzgor ozka lašta, ki smo ji sledili. Po malih zajedah in kaminih smo končno zopet priplezali iz rova. Bili smo pod Črno Steno.

Mračilo se je! Iz severa so se vleklye goste meglye. Tik ob Črni Steni smo hiteli po lahkem terenu levo proti slovenskemu izstopu. Prišli smo na majhen greben, s katerega smo se spustili skozi ozek kamin na snežišče pod stolpom, ki stoji levo od Črne Stene. Obuli smo okovanke. V temi smo prečkali snežišče in izplezali po lahki skali na stolp ter po njegovem grebenu na ledenik.

V trdi noči smo prišli v Triglavski Dom na Kredarici.

PECA

BRUNON ROTTER

Običajno hodijo naši turisti na to velezanimivo in razgledno goro iz Črne skozi dolino Topla mimo posestnika Fajmuda ali Končnika.

To smer sem — ponovno — ubral tudi jaz. Z večernim vlakom sem se odpeljal iz Maribora, pobral sem med potom tovarišijo, izstopili smo v Prevaljah ter jo ob svitu brleče svetiljke takoj udarili po cesti.

Krasen večer smo imeli. Nebo polno zvezdic, cesta suha, zrak čist, razpoloženje sijajno, veselo, muhasto in pesniško navdahnjeno, v kolikor smo pač pesniki. Skoraj se nismo zavedli, kdaj smo dospeli do vasi Poljane. Šele s prihodom v svetlo Mežico smo se prav zdramili..

Malo smo se zaustavili, da popravimo svojo bisago, ko pristopi k nam prijazen neznanec, s katerim se pričnemo pogovarjati. Ko izve, da hočemo na Peco skozi Črno, se nam ponudi, da nas pelje naravnost iz Mežice, od koder je dokaj bližje; samo mimo njegove hiše naj gremo, da si tam vzame nahrbtnik in nekaj za pod zob.

Radi smo sprejeli ponudbo; saj nas ni mikala večurna počestna hoja v Črno. — Zavijemo za vodnikom proti gori. Že stojimo pred njegovo hišo, ko vrže v svoj nahrbtnik nekaj jestvin, in odrinemo.

Noč je bila temna, osobito kadar smo hodili po gozdu in se dvigali. Pustili smo za seboj že dve posestvi, ko smo dospeli do lepe vozne ceste, ki nas je vodila naprej.

Med hojo nam je pripovedoval naš vodnik, da moramo čez mejo in nato nadaljevati skozi Avstrijo. — Dvigali smo se skoraj v enomer in dosegli lep travnik, kar začujemo za seboj »Stoj! Povelje je povelje — ustavili smo se.

Bil je finančni stražnik, ki nas je vprašal, od kod in kam. Ko mu vse dopovemo in pokažemo plan, izkaznice, se zadovolji ter pove, da je ležal tik steze, po kateri smo prišli in mu je eden skoraj stopil na roko. A mi nismo v temi opazili ničesar.

Prekoračili smo mejo, že smo v Avstriji, v Rišpergu (1119 m). Tu stoji obširna lovska koč; a vedeli smo, da se je treba držati desno, da se izognemo hudemu psu.

Koj nad hlevom se zavije po gornji poti v levo; tu dospeš do ponovnega razpotja, kjer se odcepi steza ostro v desno v nizki gozd. Ta steza je bila nekdanj markirana; prišli smo po njej po raznih ovinkih, čez travnate golide, dvakrat mimo podrlih pastirskih bajt v lep košat gozd, od tam čez neki travnik zopet v gozd in nato v levo proti pobočju Pece. — Ravno tu smo enkrat pozimi bili zašli, ker smo za hlevom prehitro zavili v desno. A ko smo prišli srečno skoro do zadnjih pastirskih bajt, smo v snežnem metežu in burji izgubili orientacijo in bivakirali na prostem.

Medtem se je pokazala luna; v bajnokrasni mesečini smo se precej hitro dvigali. Mimo zadnjega pastirskega stana smo zavili proti severnim stenam Pece, nato se še enkrat zaokrenili okrog ostrega ovinka ter jo mahnili naravnost proti visokemu borovju, skozi katero vodi lepo izsekana markirana pot iz Pliberka na vrh.

Že se je jelo svitati; žal, da so se dvigale tudi megle ter nam kratile divoto solnčnega vzhoda.

Na vrh smo prispeli v petih urah, malo nad izvirom Knjepsa; utaborili smo se v Medvedovem brlogu. Je to načet rov, ki v nevihti prav dobro služi kot zasilno zavetišče. Rov je vlažen, a streha je, in to je glavno.

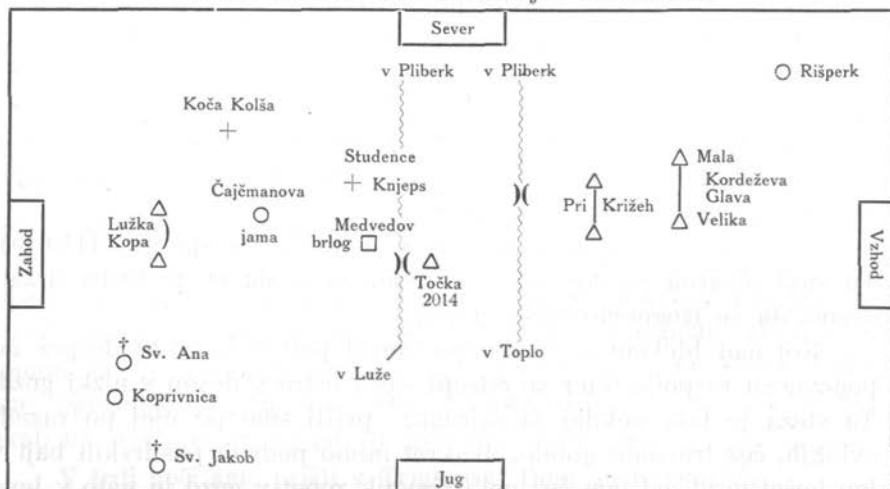
Tu smo si zakurili, skuhali in čakali na vreme. Res je na naše veselje kmalu odneslo meglo in imeli smo najlepše jutro.

Peca je severovzhodni, jako raztegnjeni odrastek Karavank. Ima dva vrha: Veliko ali Kordeževo Glavo (2124 m) na naši strani in približno dva kilometra oddaljeni, v Avstriji ležeči Bistriški vrh

ali Lužko Kopo (2114 m). Med tema in sedli se nahaja vrh Na Križeh in točka 2014.

Prehodili smo ves vrh. Ko smo slednjič stali na vrhu piramidaste točke 2014, smo se divili krasnemu razgledu, ki nam ga nudi v svoji obširnosti na naši severozahodni meji edinole Peca; žal, da jo državna meja razpolovi.

Vrh Pece in bližnja okolica.

Z vrha Pece se vidi: Grofička, Ojstrica, Planjava, Brana, Kamniško sedlo, Okrešelj, Turska gora, Skuta, Rinke, Grintavec, Storžič, Stol, Triglav, Veliki Klek, Obir, Eisenhut, Gora Oljka, Menina, Golte, Radoha, Olševa, Smrekovec, Podjunska dolina, Svinška planina, Gólica, Zirbitzkogel, Pohorje, Sv. Uršula na Plešivcu, Kozjak, Mišlinska in Dravska dolina skoraj do Celovca.

Ko smo si vse to ogledali in sem si napravil gorenjo skico, smo se napotili na Kordeževo Glavo; tam smo se ob skalnati piramidi solnčili, razgledovali, krepčali. — Ta vrh je kakor preklan in razrit; »Razrita Stena« se imenuje, njen pesek pa Gladki Šlih; ta beseda pomeni nekako peščen prod, ker se skalovje vedno krha in proti dolini ruši. Seveda sem se preril skozi ta presek, dokler mi ni postal pregladek. — Na južnih obronkih je Kordeževa Glava čudno razkosana; lep je pogled v dolino Topla ter proti Žerjavu v Črno.

Okrog $\frac{1}{2}$ 11. se je nenadno začulo votlo bobnenje tam za Grintavcem, ki so ga zastrli temni oblaki. Naš vodnik je svetoval, da se umaknemo do Medvedovega brloga; tam je prvo zavetje, a potem gremo mimo drugih zavetišč nazaj v Mežico.

Vendar smo brez dežja dospeli do Mežice. Od takrat sem bil še večkrat na Peci in sem tam našel vedno kaj novega, zanimivega.

Ni pa sedaj več treba iti čez Rišperk in Avstrijo, temveč je iz Mežice markirana nova pot čez Najbrža, Tomaževo kočo, studenec in planoto (kjer nameravajo staviti novo planinsko kočo) na Kordeževo Glavo. Vsekako pa je pot čez Rišperk bolj romantična in krajša nego čez Najbrža in Tomaževo kočo.

Vračam pa se s Pece od Kordeževe Glave lahko po robovih in konečno mimo rova Vseh Svetnikov v Črno, čez Podpeco v Črno, ali v Mežico, v Koprivno, v Železno Kaplo, Pliberk, Dobrovas ali drugam.

*

Podružnica »Peca« SPD. v Mežici je že prav pridno na delu in je upati, da bo kočna na Kajzerici pod Peco stala še to leto. Od kočne do vrha Kordeževe Glave bo okroglo eno uro hoda. Pot do kočne se dela že sedaj; podružnica, ozir. stavbni odbor dela s prostovoljno tlako (»kuluk«) svojih članov. Do Velike noči je bila pot iz Polene pri Mežici čez Najbrža do Tomaževe kočne že nadelana, tako da se bo zamoglo priti z dvokolesnim vozom do kočne. Gotovo bodo priskočile na pomoč tudi najbližje podružnice, tako da bo imelo delo marljivega stavbnega odbora popolen uspeh. — Pri otvoritvi kočne pa se zberemo vsi od blizu in daleč na ponosni Peci, na našem najlepšem koroškem mejniku, da tačas položimo tudi svoj prispevek v roke požrtvovalnemu odboru.

POMLADANSKO PISMO VSEM, KI SO DOBRE VOLJE!

PAVEL KUNAVER

Stojimo zopet v znamenju pomladi; smuči in sanke smo postavili v kot. Namesto ledenih kristalov in rož na oknih nas pozdravljajo nežne pomladanske cvetke, v igrah že v zmagovitem pohodu pritiska mrzlo zimo v visoke gore ter bo posula planinske trate in solnčne police in poličice s pisanimi zvezdicami. Čim višje, tem življe. Srce najbolj zaverovanega plezalca, vaše vglobljenega šetalca vztrepeče vesolja, ko ugleda sredi divjega, mrtvega skalovja belo zvezdico, na skromni trati rdečo ali modro čašico. Toda čudno, da se v naslednjem trenutku prepogosto izpremeni, posebno pri mladih navdušencih in navdušenkah, v slepo pohlepno in v nemilo uničevanje; niti najmanj se ne pomisli na posledice za občutljiva rastlinska bitja sama, kakor tudi za lepoto naših gora, ki vendar naj ohranijo vse svoje čare.

Po svetovni vojni je obisk naših planin ogromno narastel. Vrste planincev so se zgostile in množice ljubiteljev prirode vro ven v lepe gore. Pa žal! Niso vsi ljubitelji, ki prihajajo in odhajajo; so tudi skrunitelji svetišča prirode. Z žalostjo moramo na premnogh krajih ugotoviti, da se vrste rožic strašno krčijo. Ko pa se vračamo po stezah

proti postaji, bodisi tam od Komarče doli, od Srednje vasi, iz Vrat, posebno pa s Krvavca in iz Kamniške Bistrice, ter o strah — od Sv. Križa pod Golico, tedaj srečavamo oblastno kričeče družbe, »okrašene« s celimi snopi planinskih cvetk. Cvetke jim umirajo na klobukih, v rokah, na nahrbtnikih, na palicah; kar jih ostane pa živih, najdejo končno smrt v kozarcih in vazah.

Še strašnejše je, če pogledamo na tla. Cvetke, ki se je z njimi še pred nekoliko urami poigral veter na skali ali na visoki zelenici, ki so se veselile solnca v kratkem poletju visokih planin, je utrgal prešeren turist, navdušena planinka; poteptane leže in pohojene v blatu, iz sivega umazanca žari tu in tam še solnčno rumeni cvet, ognjeno rdeči listek, sočno stebelce! Kje je tista kričeča ljubezen? Kje »navdušenje«? Brezsrečna brutalnost, brezsmiselna trenutna strast, ki ji sledi praznota, nadenjevanje samega sebe nad ravno tako čudovito ustvarjenimi bitji, to se zrcali iz teh dejanj in glasno kliče po usmiljenju, po pomoči, po kazni.

Planinci, ne onečiščajte templja prirode! Došla je doba, da priznamo vsem bitjem enakopravnost; kajti živeti hočejo kakor mi. Ni treba biti sentimentalnemu. Uživajoč meso živali in hraneč se z rastlinami, itak zadosti izpolnjujemo prirodni zakon, ki velevala, da bitje služi bitju za življenje. Ni pa treba iz prešernosti delati škodo in povzročati nepotrebno trpljenje drugim bitjem, pa naj so živali ali rastline. Ravno o zadnjih so najnovejša raziskavanja dognala čudovita odkritja: i rastline žive in čutijo! V njih bije življenje! To so slutili botaniki in drugi znanstveniki sicer že zdavnaj, a Indijec Sir Jagadis Chandra Bose je po dolgotrajnih poizkusih dognal z izredno občutljivim aparatom »kreskografom«, da bije v rastlinah doslej nepoznano življenje: v navadni toplini se ponavlja ritmično bitje v živih tkaninah rastlin vsakih 14 sekund, v nekoliko višji temperaturi se to bitje pospeši, v mrazu pa zamre, kakor utihne srce, če se ohladi, tudi človeku in živali.

Iz vsega tega sledi, da spoštujemo tudi v rastlinstvu živa, občutljiva bitja, ki jih poznamo komaj po obliki, njihovo globlje bitje in žitje pa nam ostane ravno tako skrivnostno, kakor bistvo življenja sploh. Zlasti glejmo sočutno na planinske cvetlice, ki se tako težko bore za svoj obstanek tam, kjer največji del leta vlada mraz in smrt. Da boste planinci bogato odškodovani, ako se vzdržite trganja, pogledajte rožice z očmi sv. Frančiška in jih imenujte svoje sestrice. Poklekните k njim, vzemite povečalo in si oglejte te cvete, liste, stebela, korenine in njih ustroj, njih organe in premišljuje njih življenjski namen. Žal Vam bo odslej uničevati po nepotrebem te božje stvarce.

Vsi, prav vsi, pričnimo v krogih znancev z resnim vplivanjem, da očuvamo naše cvetlice — ne samo one, ki jih na papirju ščiti zakon — pogina in obvarujemo našem goram njih praznično obleko!

ČEZ HRIB IN DOL

V Karavanke! Ne vem, čemu mi iz Kranjske Gore pogled vedno sili proti jugu. Res, da so tamkaj naše najlepše gore: bajna Škrlatica, vitki Razor, mogočni Prisojnik, lepa Mojstrovka, ponosni Jalovec in široke Ponce. Toda pristop na te velikane je namenjen pravim planinskim turam; če si pa želiš lepega nedeljskega izprehoda, ti svetujem, da se obrneš proti severu. Tudi tam te čaka hvaležen užitek: spremljaj me na naše Karavanke.

Odpeljeva se, ker nisva prijatelja prašnih in dolgočasnih cest, z vozom do 5 km oddaljene Jurčeve brezalkoholne gostilne. Od tam stopava polagoma navkreber proti Vavčarju. Če si postal med tem časom lačen in žejen, ti bode naš stari »alpski kralj« rad postregel s primernim okrepčilom. Odrineva nato po Hvadniku, po lepem gozdnem potu, proti Bašci. Če bodeva imela srečo, najdeva med potjo lepi čeveljček (*Cypripedium calceolus*), ki pa je silno redek. Vzpenjava se od tod po strmejšem terenu do Arihove planine. Pastir nama postreže z mlekom in sirom. Od tu naprej v skromnem vzponu proti Bašci! Vso pot naju pozdravljajo murke, ki kar na debelo odevajo vso planino.

Vrh Bašce! Krasen razgled! Kolobar Julijskih Alp imaš kakor na dlani pred seboj. Ker sva s tem dospela že na vrh Karavank, bodeva imela od sedaj zelo zložno pot po grebenu. Kreneva na Visoki Vrh, na Konjščico, Melič, Gromovec, Tišlarco, na Silov Rob, Veliko Trato proti Kresišču, kjer se začne lep planinski pašnik. Ne moreva se odreči želji, da bi ne stopila mimogrede še na Gajšco, da si ogledava naš slovenski Korotan; z dobrim daljnogledom vidiva na stolpu stolne cerkve v Beljaku, koliko je ura.

Odideva zopet na pašnik in od tu po Stari Planini naprej. Krasna flora naju pozdravlja. Gredice sleča so tako razvrščene, kakor bi bil to napravil poklicni vrtnar. Pa ti cvetovi! To more človek samo videti, popisati se ne da. Pot, vedno složna, naju pelje na Sedliš ali Trupejevo Pone (Poldne). Ako nama je drago, se vzpeneva od tu na Blekovo, da še enkrat pozdraviva prelepo Koroško z njenimi biseri-jezeri. Tudi na našo stran imava najkrasnejši razgled.

S tem je najina tura končana. Vračava se po dolini Železnici čez Hude Hleve v dolino. Zopet je vse naokrog polno alpskega cvetja, kakor ga je natrosil sam nebeški vrtnar. Ko prideva v Srednji Vrh, se oglasi pri posestniku Hlebanju; prijazni gospodar nama postreže z majhnim prigrizkom, ki se nama kaj prileže. Od Hlebanje v Kranjsko Goro imava 45 min.

Cela tura, ali če hočete izprehod, traja dobrih 10 ur zmerne hoje s počitki vred. Užitek, ki ga bodeš imel na tej turi, je nepopisen; zato ne omalovažujmo naših Karavank; posečajmo jih tako radi, kakor naše nasproti ležeče velikane. V drugo Vas bodem popeljal v nadaljnjo smer po grebenu Karavank.

Josip Lavtižar.

Na Kepo. Koncem septembra lanskega leta je bilo. Po poljani se je še razprostirala tema, ko smo zapustili rodno vas Dovje in se napotili preko Mlince na Kepo. Pot je dobro markirana; na dveh mestih manjka varnostne žice in nekaj klinov. Postavila sva z g. Čenčičem na vrhu puščico s spominsko knjigo. No, štampljke pa čez 14 dni ni bilo več... Zelo potrebna bi bila kočja ali vsaj

zavetišče, in sicer ob poti, ki pelje z Golice mimo Rožice pri takozvanem »Studencu«. Mnogo več planincev bi potem obiskalo Kepo, ker je tura za eden dan dokaj obilna.

Vrnili smo se na sedlu Mlinca in prekoračili drž. mejo in stopili na Koroško. Zapel je zvon od Št. Jakoba, ki je naznanjal poldne. Nam pa je bilo bridko pri srečanju... Iz Podrožice smo se vrnili z vlakom proti Jesenicam. Tone Kovač.

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Zveza Planinskih Društev v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev je izročila ministrskemu svetu glasom zaključka izvanrednega kongresa dne 6. februarja 1927 v Beogradu radi znižanih voženj na železnicah sledečo **spomenico**:

»Železniško ministrstvo je v novi pravilnik o brezplačni in polovični vožnji po državnih železnicah in parobrodih kljub najboljšemu namenu vneslo odredbo, ki zelo ovira napredek turizma pri nas; v pravilniku je namreč odredba, da imajo planinska društva trikrat na leto polovično vožnjo po železnicah, namesto dosedanje ugodnosti, po kateri je imela skupina petih planincev s potrebno legitimacijo z izvestnimi pogoji vsakokrat polovično vožnjo.

Vsekakor je ta odredba prišla v navedeni pravilnik zato, da se onemogoči eventuelne zlorabe; zelo verjetno je, da v prvi vrsti radi tega, ker merodajna mesta še niso dovolj poučena o stvari sami in kaj je planinstvo. Ugodnost, ki je sedaj podeljena planinskim društvom, omogoča, da se sestajajo društva trikrat na leto na skupščinah, pri katerih bi se razmotrivala razna, društva zadevajoča vprašanja; ne zadostuje pa za poset planin, kamor poletajo navdušeni planinci redno ob prostem času z mnogo trudom in naporom.

Vsekakor se je pomišljalo tudi na korist državne blagajne. To je tudi pravilno, a treba je pomisliti, da planinska društva prosijo za polovično vožnjo v tretjem razredu; če ni drugače, pa v tovornih vozovih, ne pa v višjih razredih (I, II.).

Če se oziramo na zlorabo polovičnih voženj, potem je bil prejšnji način v tem pogledu zanesljivejši, ker so morali imeti člani planinskih društev »uverjenje«, na katerem je bilo točno navedeno, kam potuje skupina; tudi je društvo prevzelo s tem, da je izstavljalo »uverjenja«, vso odgovornost za event. zlorabe na-se in se je s tem izpostavilo nevarnosti, da se ono disciplinira. Sedanjí način dovoljenja za polovične vožnje pa omogoča v vsakem oziru prej zlorabe. Društvo ne more na noben način preprečiti, da se zlorabe ne bi vršile, ker kontrola ni v društvenih rokah.

Potrebno je naglašati, da je danes v planinskih društvih včlanjenih okoli 20.000 oseb; ob tej priliki opozarjamo, da dober del tega uspeha leži v tem, ker so imela svoje dni vsa planinska društva pri nas polovično vožnjo. Pripominjamo, da imajo v inozemstvu turisti še večje olajšave, in sicer ne samo domači, temveč tudi tuja turistična društva.

Omejene ugodnosti, kakor jih predvideva novi železniški pravilnik za potovanja turistom, pa bodo le ovirale razvoj turisticke pri nas. Država bi morala turistiko podpreti v vseh ozirih že radi tega, ker se turistika ne more šteti v panogo prostega sporta in se od tega razlikuje. Razvoj turisticke bi bilo treba iz kulturnih, zdravstvenih, socialnih, prosvetnih in narodnih razlogov, ki stoje z njo v zvezi, v vsakem oziru podpreti; žrtve, ki bi jih bilo treba doprinesiti, se ne morejo primerjati s koristjo, ki jo doprinašajo.

Turistika je pristopna vsem slojem in vsaki starosti brez ozira na fizične moči. V turistiki človek prebiva največ na prostem in živi higijenično; tu lahko uživa otrok in starec, revež in bogataš, delajo se lahko izleti po možnosti in želji posameznika, tudi ni omejenosti, da bi imelo užitek samo nekaj oseb, drugim pa ne bi ostalo nič.

Tudi z vojaškega pogleda je turistika dovolj važna, da bi se ji moral omogočiti čim večji razvoj. Turist-planinec stalno krepi svoje telo, se upoznava s terenom in topografijo, se nauči čitati zemljevid i. dr. — Koliko pažnje posveča vojska Čeho-Slovaške planinstvu, nam jasno dokazuje s tem, da gradi pota po visokih planinah, ki ji v danih momentih lahko izborno služijo.

S socialne strani deluje turistika izvrstno; saj so turisti osebe vseh slojev, ki pa imajo isti cilj, da iščejo v prirodi lepote in užitka in da tam pozabljajo na medsebojne razprtije ter na dnevne brige, ki jih težijo v mestu.

Za mladino je planinstvo velike važnosti s prosvetnega pogleda; kajti ona se s tem, da pohaja v planine, najbolje upozna z ljudstvom in življenjem, ceni in vzljubi to, kar je našega, in bo to, kar ji je ljubo, čuvala in branila.

Tudi z ekonomske strani je turistika važna, zlasti za kraje, ki so oddaljeni od glavnih prometnih žil; taki kraji dobijo nov vir dohodkov. Planinci so tisti, ki pridejo v kraje, kamor še ni hodil drug, oni so, ki gradijo pota drugim v nedostopne kraje; za njimi krenejo širše mase, povzdignejo promet.

Mogli bi navesti še več razlogov. Hoteli pa smo le obrniti pažnjo ministrskega sveta na planinska društva in dokazati, da so v mnogem interesi planinskih društev isti in da gredo vzporedno z interesi države. Zato je umestno, da se jim omogoči čim večji razmah s podelitvijo splošnih ugodnosti na železnica in brodovih.

Zveza Planinskih Društev je mnenja, da bi se naše planinstvo najbolj podpiralo, če se mu povrne pravica do polovične vožnje kakor poprej: »Člani planinskih društev uživajo 50% popust po osebnih in brzovlakih v skupinah po najmanj 5 oseb na podlagi legitimacije s sliko, z overenjem s strani društva, na katerem je razvidno, da potujejo člani na planinski izlet.«

Ako je železniško ministrstvo mnenja, da bi bila gori navedena kontrola nezadostna, lahko zahteva, da se članske legitimacije potrdijo s strani železniške direkcije, ali naj predlaga kaj drugega. Uprave društva so pripravljene, da prevzamejo glede kontrole vso odgovornost nase.

Znamke Asociacije Slovanskih Turističnih Društev so došle od Asociacije iz Prage v pisarno Osrednjega Odbora, odnosno Zvezi Planinskih Društev kraljevine SHS. Vse podružnice Osrednjega Odbora, ki so zaprosile za te znamke, so jih že dobile. Znamke služijo kot izkaznica za olajšave v čeških, poljskih in bolgarskih planinskih kočah ter za olajšave po železnici, v kolikor jih dobivajo turisti v teh državah. Znamka stane le 1.— Din. Planinci naj si jo nabavijo.

Dr. I. Krajač: »Midžor« (2186 m) in »Šar-Planina«.

Malo nam je znano o planinskem svetu srbskih pokrajin. Zato je g. minister dr. I. Krajač pripravil za letošnji skupni izlet slovanskih planincev v te kraje, da prepoznamo tudi ta svet. Prepotoval pa je tudi sam tamošnje gorske skupine in opis teh potovanj je pod gorenjim naslovom priobčilo glasilo H. P. D. »Hrvatski Planinar« v lanskem letniku br. 8 in v letošnjem letniku br. 1. Opozarjamo na ta velezanimiva potopisa.

Na kratko pa seznanimo po teh opisih tudi naše planince z lego in značajem onih pogorij:

a) Midžor (2186 m) je najvišji vrh Stare Planine, ki se dviguje v mogočnem kuloarju, sploh v višini nad 2000 m iznad doline Temšnice; po njenem grebenu je meja proti Bolgariji. Na bolgarski (severni) strani pada Stara Planina v hudih strminah, na naši strani proti Toplemu Dolu pa tvori razsežna, lažje dostopna pobočja in široke planinske pašnike. Topli Dol je zanimivo in lepo planinsko selo, pripravno za gorsko letovišče. Dohod je iz Temske, ki leži kakih 15 km od železniške postaje Piroto (proga Niš—Caribrod), in vodi po dolini reke Temšnice. Dolina Temšnice je lepa, dolga, ozka alpska dolina, ki nudi vse polno izprememb, prodorov, sten in historičnih zgradb. V svojem žanru je po mnenju dr. Krajača to ena od najlepših in najinteresantnejših dolin naše države.

b) Šar-Planina je najvišje pogorje zapadnega dela Balkanskega polotoka in se nahaja orografsko že izven Dinarskega planinskega sistema. Smer je od najvzhodnejšega vrha Ljubotena (2473 m) iznad Kačanika najprej proti jugozapadu do centralnega pogorja, ki ga tvori skupina Bistre. V centralnem delu je najvišji vrh stožičasta Bistra (2640 m). So pa še drugi pomenljivi vrhovi: Čaušica (2604), Kudžbaba (2522 m) i. dr. Od centra se razhaža višji greben proti zapadu, ki se končava nad soteskami Črnega Drima s Turčin-Planino (domačini — Albanci — jo zovejo Džinibeg), ki je najvišji vrh Šar-Planine (2702 m). Proti jugu pa se od centralnega pogorja razprostira širši gorski hrbet, ki se končava s planino Babašnico. Šar-Planina je lahko pristopna, osobito z južne strani, dočim je na severno stran odsekana. Podobna je našim Karavankam, a mnogo večjih dimenzij in višine. Ostala njena karakteristika so velikanski prostori in obronki brez gozdov, a pokriti z bujnozelenimi planinskimi pašniki, ki segajo na južni strani do najvišjih vrhov. Po Šar-Planini se pase več stotisoč ovac. Bogata je na živi vodi, vse polno je studencev in potočicev. Lepo gorsko jezero je v centralnem delu v višini 2180 m pod vrhom Livadico (2491 m), drugo (Dobroško) jezero leži v višini nad 2200 m pod Čaušico. Turistika bi se dala razviti, ker se lahko dobi mleko in mlečni proizvodi, samo šatorovati bi bilo treba, ker pastirski stanovi niso prikladni za prenočevanje in je sedaj treba radi prenočevanja sestopati do nižje ležečih orožniških stanic. Velika ovira je to, da ni za življenje potnikov in turistov nikake varnosti; grebeni Šar-Planine so polni prelazov za kačake. Zahodni odrastki (nad Črnim Drimom) ležijo že na albanskem ozemlju.

T.

Predavanja.

I.) Da se širi propaganda za planinski pokret in da širši krogi spoznajo lepote naših planin, smo priredili že več predavanj, omenjenih v »Planinskem Vestniku« št. 3. in 4.

Napovedano predavanje profesorja Janka Mlakarja se je vršilo 11. marca v popolnoma razprodani veliki dvorani hotela »Union«. Predaval je ob mnogih slikah s priznanim mikavnostjo o svojem potovanju na Mont Blanc in na Jungfrau. Čisti dohodek (Din. 4220) se porabi za kapelico sv. Cirila in Metoda v Vratih. — Isto predavanje je imel v Mariboru.

Dr. Henrik Tuma, naš plodni planinski pisatelj, nam je priredil v Mestnem domu v Ljubljani dne 29. marca in dne 5. aprila predavanje o postanku in razvoju alpinizma sploh in posebe v naših Julijskih Alpah z opisom estetske, etične in športne strani planinstva. Tudi tukaj so se razkazovale krasne skioptične slike. Zanimanje za obe predavanji je bilo veliko. Enako predavanje je imel

g. dr. Tuma tudi v Zagrebu za kljub »Sljeme«. (Glej naše poročilo v 4. št., str. 93.) Ker nam je g. dr. Tuma obljubil, da priobči svoje predavanje v našem »Planskem Vestniku«, opustimo tukaj podrobni opis.

Za Zimsko-športni Savez je imel profesor Janko Ravnik v ljubljanskem Mestnem domu predavanje o smučskih izletih v planinah ob predočbi obilice krasnih skioptičnih slik. Isti je predaval tudi v Zagrebu. Glej spodaj!

Še živahnije kakor pri nas se vršijo planinska predavanja v Zagrebu.

Hrvatsko Planinarsko Društvo (glej Hrvatski Planinar 1927 br. 1.) je priredilo to zimo v Zagrebu in tudi po svojih podružnicah ciklus predavanj, med njimi v Zagrebu predavanje našega Pavla Kunaverja o Julijskih Alpah, predavanje prirodoslovca univ. profesorja dr. Vovka o prirodnih lepotah Severne Amerike, koder biva tudi veliko število našega ljudstva. Posebno pomenljivo pa je bilo predavanje nam že znanega univ. profesorja dr. I. Poljaka o temi »Rijeka Una od izvora do Martinbroda«, kjer je s predočbo lepih projekcij razkazal naravne lepote — prodore, slapove in kaskade — turistom še malo znane romantične reke Une in pritoka Unca, do kamor morda v doglednem času steče železnica od Bihača v priklop na liško progo. Hkratu je znanstveno raztomačil hidrografijo v Krasu.

S pravim tekmovanjem v predavanjih nastopa H. T. Klub »Sljeme v Zagrebu. Predavali so: Vekoslav Cvetišić o Velebitu in Veliki Kapeli, dr. Gizela Tarczay »Žena u planinarstvu«, Drago Paulić »Kamniške Alpe«, dr. Gvidon Mayer »Mont Blanc«, »Monte Rosa« in »Alpinski problemi«, dr. Branislav Gušić »Klek«, dr. Rafael Dolinšek »Dolomiti«, dr. Bran. Gušić »Sjeverna Crna gora«, Karlo Koranek »Matterhorn« in »Monte Rosa«, in kakor že (str. 93) navedeno, tudi dr. Tuma. T.

II.) Predavanje predsednika T. K. »Skala« prof. Janka Ravnika u Zagrebu. Poslije predavanja odličnog slovenskog planinca dr. Henrika Tume, koje je u zagrebačkim turističkim krugovima ostavil vanredan dojam, odazvao se je pozivu H. T. K. »Sljeme« predsjednik »Skale« i održao 1. aprila o. g. u Pučkom Sveučilištu, u punoj dvorani slušateljstva, zanimivo predavanje o zimskim čarima, zimskom sportu i zimskom planinarenju u Kamniškim Alpama, Karavankama i Julijskim Alpama i njihovim impozantnim vrhuncima Triglavu i Jalovcu, uz seriju od 90 krasnih diapozitivnih slika, koje su na gledaoca svojom slikovitošću i širokim gorskim panoramama učinile vanredan utisak. O ljepoti slovenskih planina i Alpa može se govoriti samo sa slikama, kakove su one g. Ravnika i njegovih drugova Skalaša. Njegovo predavanje bilo je istodobno i propaganda za najljepši i najplemenitiji sport, smučarstvo i zimsku turistiku. Za razvoj turistike u Sloveniji imade »Skala« velikih zasluga, jer goji sistematski zimsku turistiku i smučarstvo. Članovi »Skale« otkrili su nepoznate krajeve slovenskih Alpa i donjeli s njihovih vrhunaca i dolina umjetničke fotografske slike, prekrasne motive, pejzaže i panorame. U tim zanimivim slikama »Skale« leži bogato i propagandistično djelo. Posebice treba istaknuti slike, kojima nam pokazao tehničke strane smučarstva.

Predavanje simpatičnoga predsjednika »Skale« učinilo je na slušateljstvo najljepši dojam, koje ga je na koncu predavanja nagradilo zasluženim odobravanjem. Poslije predavanja priredilo je »Sljeme« u dvorani gradskog podruma u čast predavaču prijateljski sastanak.

V. Cvetišić.

Mislinske podružnice SPD obćni zbor se je vršil dne 12. marca 1927 v Slovenjgradcu. Predsednik je po pozdravnem nagovoru podal besedo g. tajniku.

Iz tajnikovega obširnega poročila je bilo razvideti, da se je odbor trudil za povzdigo tujškega in turistovskega prometa na Plešivcu pri Sv. Uršuli. Ondotni Dom je bil oskrbovan od 22. maja do 26. septembra 1926. Obiskalo ga je vsega 1326 turistov; število bi bilo večje, ko bi vremenske prilike v letu 1926 ne bile tako neugodne. Nato je podal poročilo blagajnik; podružnica je v denarnem oziru dobro uspevala. — Nova pravila SPD so se po živahni debati soglasno sprejela. — Za podpredsednika je bil izvoljen g. Ivo Kvac, prokurist lesne industrije »Triglav« v Slovenjgradcu; to mesto je bilo namreč do sedaj nezasedeno. Občni zbor je tudi sklenil, da se zavzame za stavbo nove koče na Pohorju, namenjene turistom, ki posečajo zahodni del Pohorja. Sestaviti se ima pripravljalni odbor, ki bi postopal sporazumno z Mariborsko in s Podravske podružnice. Predlagala se je nadalje markacija v Kotle; izvršitev sta prevzela gg. Schechel in Kvac. — Pri slučajnostih se je razvila debata glede postave radio-aparata v Domu pri Sv. Uršuli; z ozirom na druge stroške, ki jih ima odbor, in z ozirom na tehnične zapreke, se je zadeva morala odložiti na nedoločen čas.

Kranjskogorske podružnice S. P. D. redni občni zbor (XXIV.) se je vršil dne 6. februarja 1927 v Mojstrani. Načelnik g. Jos. Lavtižar otvoril občni zbor in poda poročilo o delovanju v preteklem letu.

Pri vseh (9) sejah se je razpravljalo ponajveč o novem potu po sev. zap. steni na Prisojnik*; s tem potom si je podružnica vsekakor postavila trajen spomenik. Načelnik je mislil na to pot že dolgo vrsto let. A šele sedanji odbor je pokazal, kaj se da z dobro voljo doseči; zlasti blagajnik g. Pečar je bil neomajen in se je trudil za sredstva, s katerimi smo vse nove naprave popolnoma poplačali. — Nato je načelnik poročal o pomenu, gradnji in otvoritvi te poti ter varijante skozi Okno; gl. Pl. Vestnik 1926, str. 262.

Odbor še od deželnega muzeja ni prejel določitve vposlanih okamenin.

Ko je bila pot dograjena, nas je mikalo napraviti lažji sestop s Solne Glave. Sklenili smo torej razširiti kozjo stezo skozi Suho Pišnico. Pot je bila napravljena z malimi stroški, je za vsakega šetalca zanimiva po krasni flori, ki jo obdaja od koče na Gozdu do vrha, in skrajša sestop s Prisojnika za $\frac{3}{4}$ ure. Pot sta markirala načelnik in g. dr. Poljšak dne 17./9. 1926.

Načelnik se še enkrat zahvaljuje vsem, ki so podružnici pomagali pri teh podjetjih, zlasti Gospodarskemu odboru v Kranjski Gori, ki je dal podružnici izključno pravico za napravo potov po njegovi lastnini; gospodu cariniku Jaren v Zagrebu, ki je med svojimi prijatelji nabral odboru izdatno podporo za novo pot; Hanzu Vertelju, graditelju, ki je dovršil delo v popolno zadovoljnost za zelo primerno, zadovoljivo ceno; končno vsem, ki so šli odboru z nasveti ali na kak drug način na roko.

Da je bil izvedeni projekt na mestu, dokazuje to, da je šlo od otvoritve dne 29./8. do konca sezone do 500 turistov na vrh Prisojnika po novi poti; promet v Koči na Gozdu je zato zelo narastel, zlasti glede prencišč. — Radi novega pota je prejela podružnica mnogo častitk in odobravanj. Obrnil se je s prošnjo za pod-

* Odbor se je nanovo oprijel stare pisave »Prisang«; drugi so pričeli ugibati še o drugačnih oblikah, češ da odgovarjajo domači izreki. V slovstvu pa je že dvajset let udomačena knjižna oblika Prisojnik, ki je zamišljena in tvorjena pravilno in je ne gre poljubno izpreminjati. — Govorijo lahko domačini po svoje, v pisavi pa je knjižni jezik tudi za nje merodajen; pisati je torej treba: Prisojnik. (Glej opazko dr. Tume zgoraj str. 101.).

poro na trg. in vojno ministrstvo. Trg. min. je prošnjo odklonilo, ker nima kredita, od voj. ministrstva še ni rešitve.

Dne 7. in 8. avgusta se je vršil planinski dan, ki sta ga priredila Tur. Klub »Sljeme« in Mariborska podružnica S. P. D. v sporazumu z našo podružnico. Potrudili smo se, da smo goste dostojno sprejeli, a vreme nam je potek pokvarilo.

Glede Doma na Vršiču je odbor poizvedoval skozi celo leto, kjer je mogel, kako bi ga spravili v denar, a bilo je vse zaman.

Osmošolci Kranjske gimnazije so bivali pod vodstvom prof. Kolarja 4 dni pri koči na Gozdu. Odbor jim je dovolil brezplačno prenočišče na skupnem ležišču. — Odbornik g. Čenčič je markiral pot na Kepo; na vrhu je postavil puščico s knjigo in štampljko, za kar mu izreka zbor najprisrčnejšo zahvalo. —

Tajnik (g. Černe) poroča:

Podružnica šteje 147 rednih in 4 ustanovne, torej 151 članov; od teh odpade na Kranjskogorsko podružnico 87 članov, na Dovje-Mojstrano 48, na Radeče 16. — Koča na Gozdu je imela 1019 obiskovalcev.

Blagajnik (g. Pečar) poroča: v l. 1926 je imela podružnica: dohodkov Din 26.387,89, izdatkov Din 25.771,40, prebitka Din 616,49. Dolg v Kranjskogorski posojilnici znaša Din 6500.— Blagajniku se na predlog pregledovalcev g. Kosmača in g. Koširja dá razrešnica.

Slučajnosti: g. Lah (iz Mojstrane) omenja, da so pri Peričniku potrebna nujna popravila in da bi bilo potrebno ob poti na Kepo postaviti orientacijske table; izraža tudi željo, da bi podružnica postavila pod Kepo vsaj skromno zavetišče. Temu predlogu se pridružuje tudi g. hotelir Rabič. — Za delo pri Peričniku se poveri g. Čenčič. — Predlog g. Pečarja, da se Mojstrančanom odstopi članarina, pobrana na Dovjem in v Mojstrani in da odbornika gg. Čenčič in Kovač z njo razpolagata, se soglasno sprejme.

Načelnik poroča, da je Koča na Gozdu potrebna nujnih popravil. G. svetnik Božič je že izdelal potrebni načrt. Poudarja, da podružnica s tem ne bo zlezla v nikake dolgove; porabil bi se tudi les Doma na Vršiču, ako se mu posreči dobiti dovoljenje za prevoz. Odbor se naj pooblasti, da po svoji preudarnosti dela na popravilu koče. — Soglasno sprejeto. —

Načelnik končno omenja, da so orientacijske table naročene.

Koča na Peci. — Odbor za zgradbo koče na Peci — podruž. Slov. Plan. dr. »Peca«, Črna — Mežica smatra za dolžnost, da v kratkih besedah opiše svoje poslovanje v prejšnjem letu. Predvsem se iskreno zahvaljuje vsem cenjenim darovalcem in jih prosimo, da nam še v nadalje ostanejo naklonjeni.

Darovali so: Svinčeni rudnik Mežica Din 10.000.—, Jug. Simens d. d. Zagreb Din 5000.—, Vacuum Oil Comp. Zagreb Din 1000.—, Dr. Otmar Pirkmajer Maribor Din 500.—, Alat d. d. Zagreb Din 500.—, Slav. banka Maribor in Gozdna uprava grofa Thurn, Guštanj po Din 300.—, Ubalt Nassimbeni, Maribor in Kolo Jug. sester v Črni po Din 250.—, Pugel & Rozman Maribor, Korman, veletrg. Maribor in Pavel Heričko, Maribor po Din 200.—, Baebler in drug, Ptuj, in Tvornica za dušik d. d., Ruše, po Din 150.—, Jaš in Lesjak, Pintar in Lenart, Leopold Gusel, Adalbert Gusel, Maks Durjava, Ivan Kravos, Leopold Gusel, Karl Scherbaum, F. Majcen in Rozman & Comp. v Mariboru, I. Hrv. štedionica in Kerne & Favaj, Ljubljana, Henrik Franka sinovi in dr. Julije Mogan, Zagreb, Kolenc, veletrg. Celje, Agrarija, Čakovec, Slov. Plan. Društvo, Ruše, Ivo Čater, Celje, Josip Dobrovc, župnik, Črna, g. Adamič, pečar, Maribor in g. dr. Štamol, zobo-

zdravnik, Maribor po 100.— Din, Sever & Comp., Ljubljana, Din 70.—, Sokolsko društvo v Mežici Din 60.—, Jeklarna Ravne-Guštanj, Pfrimer, veletrg. vina, Maribor, Hausmaninger, Maribor, Franc Oset, Maribor, Ivan Jelačin, veletrg., Ljubljana, Hedžet & Koritnik, Ljubljana, J. Grobelnik, Ljubljana, J. C. Majer, Ljubljana, Hrez in sin, Karlsdorf, Banat, Alko, Ljubljana, Büdefeld, Maribor, Gaon Zagreb, Franc Gulda, Maribor, Adolf Bernhard, Maribor, Gaspari & Faninger, Maribor, Edm. Kocbek, Kranj, Ant. Krisper Ljubljana in Puncengruber Maks, Črna, po Din 50.—, Ernst Osijander, Guštanj in Stjepan Javor, Zagreb, po Din 30.—, Ludvik Franc, veletrg. moke, Maribor, I. Jug. alkoholna družba, Ptuj, J. Huter, Maribor in Ana Horvatič, Ptuj, po Din 25.—, dr. Maks Kovačič, prof. Maribor, Karl Osijander, Guštanj, Julius Pauer, ravnatelj T. P. D. Trbovlje, Evgen Lovšin, šume in rude Ljubljana, Turat Maribor, inž. Avg. Gogala, Mežica, Maks Ličen, geometer, Mežica, po Din 20.—, Alojzij Knapke Maribor, dr. Maks Obersnel, Jesenice in Julko Marčič, Prevalje, po Din 10.—, Simon Ferjančič, Mežica, Din 5.—, Pivovarna Götz, Maribor, $\frac{1}{4}$ hl piva za godbo na veselici, g. Onrilo Madile, Prevalje, 1000 kom. zidne opeke. G. Miran Kenk, Zagreb Din 100.—, tako da znaša sedanji fond za zgradbo kože na Peci Din 22.565.—.

Nabrana svota in imovina, ki so jo donesle prireditve, tvorijo približno eno tretjino stroškov, na katere je računati v najboljšem slučaju. Tekom zime smo dobili brezplačno več načrtov raznih podjetnikov. Odločiti se za načrt je bilo težko, ker so bili vsi načrti jako primerni. Končno smo se zedinili za načrt, ki ga je izdelal koroški rojak gosp. Jurij Potočnik; on bo tudi prevzel gradnjo, ki ž njo pričnemo še letos. Računamo pa še na nadaljnjo naklonjenost podpornikov.

Almanah Kraljevine S. H. i S. III. zvezek, za 1927/28 je pravkar izšel. Stane 250.— Din in se naroča pri uredništvu »Almanaha« v Zagrebu. Ta zvezek vsebuje zgodovinski razvoj naše Kraljevine, nadalje statistiko o centralni upravi (krona, skupščina, ministrstva), vse učne in prosvetne zavode, vere, vojsko in mornarico, šport, turistiko, narodno gospodarstvo, tiskarstvo, pregled oblasti in občin, organizacijo lige narodov, mednarodne pogodbe, Jugoslovane v inozemstvu. Knjiga je torej zelo važen in potreben zbornik.

Srpsko Planinsko Društvo se u poslednje vreme, u svojstvu savezne ekspoziture v Beogradu, skoro isključivo posvetilo pitanju povlastica za vožnju u pola cene, pitanju koje je od najveće važnosti možda baš za Beogradske planince, zbog velikih distancija izmedju Beograda i glavnijih turističkih objekata u Srbiji. Na žalost, imamo utisak, da su izgledi sve gori i gori, i pored svih molbi, i privatnih i zvaničnih intervencija.

Poslednjih dana počeo se izradjivati program za nastupajuću sezonu. Glavne tačke su: podizanje kuće na Rtnju (1566 m), logor na Tari (na desnoj obali Drine) i, najvažnije: veliki izlet u Južnu Srbiju, inicijativom odseka za Saobraćaj Putnika i Turista, a pod okriljem Saveza Plan. Društava. Za ovu poslednju priredbu vlada veliko interesovanje i u drugim slavenskim zemljama, i Sr. P. D. se trudi svim silama da ovu stvar izvede onako kako bi trebala da bude izvedena. Glavne teškoće su materialne prirode s obzirom na dužinu izleta i broj učesnika, koji će zahtevati noćivanje pod šatorima, mnogobrojne tovarne konje, aprovizacione stanice, itd.

Razume se da će se svi ti napori desetstruko nagraditi, jer Južna Srbija, po svojim prirodnim lepotama i istorijskim spomenicima spada u isti red sa Gorenjskom i sa Dalmacijom.

Za ljubitelje prirode skromnijih zahteva, ostaje Avala; ali doterana i uredjena da ju je teško poznati. Upravo, toliko je uredjena da na njoj više nema mesta za prave planince.

Oko paviljona Sr. P. D. podiže se čitav mali park, a po novoj avtomobilskoj cesti saobraćaju čak i opštinski autobusi. Sve je to vrlo lepo; dobro je što će letos stotine Beogradjana moći da se osveže u zelenilom; dobro je i za blagajnu Sr. P. D., jer radnja ide tako, da će se svake godine od prihoda kuće na Avali podizati po jedna koleba, ali... mi planinci moramo sebi tražiti neko drugo izletišče u okolini Beograda, odakle nas neće moći oterati automobili i gramofoni, i gdje ćemo između većih tura, dolaziti da nadujemo bar iluziju neke divljine. R.

»Rud. Badjura, Kozjakovo pogorje nad Dravo. Praktični (sic!) vodnik po Mariboru, Dravski dolini, Kozjaku, Radlah in Košenjaku. Izdala in založila Mariborska podružnica SPD v Mariboru. 1927.« Cena 12.— Din. — Marljivi in vestni sestavljalac naših »vodnikov« se je po svojem obširnem »Vodiču« poprijel podrobnega dela in je začel tam, kjer je naše planinstvo še nedavno živelo v tihi domačnosti svoje idilično življenje. Ko so, v družbi ali posamič, prebivalci Maribora in številnih lepih naselbin ob Dravi prebili proste dni na kaki kopri v Pohorju ali posetili v Kozjaku Sv. Duha, Remšnik itd., si niso domišljali, da so izvršili kako planinsko turo, ampak le izlet. Danes je to drugače; na Pohorju srečavaš le »planince« s planinskimi navadami (in — kajpada — razvadami), na nasprotni strani Drave, v Kozjaku, ki je po višini in formaciji dvojček Pohorja, so se vse doslej kretali le izletniki. Naš Badjura pa je to pogorje uvedel tudi oficijelno v turizem (kar mi imenujemo »planinstvo«); zato se bo odslej posejanje uredilo v sistem, omogočila se bo tudi statistika. Sicer je namreč i doslej tja zahajalo prav mnogo naših posetnikov, a nikdo jih ni imel v izvidu. — Badjurova žepna knjižica bo zelo dobro došla tistim, ki pogorja prav nič ne poznajo; saj jih pouči o vsem, kar med potom vidijo in gledajo. Morda bo včasih celo privabila kakega izletnika od daleč, ako se zanima za te prelepe, kulturne kraje, ki tvorijo mejo napram Avstriji, za tisoče odstotkov nam ugodnejšo, nego je ona v Karavankah in Julijskih. Poezije teh krajev pa seveda ni opeval Slovenec, ampak z globokim umevanjem naše psihe — Bartsch.

Sestava knjižice je taka, kakor jo poznamo iz ostalih Badjurovih spisov. — Pri navedbi raznih »naslovov« (ako se že smatrajo potrebnim) je treba biti previdnemu; naj se ne navajajo taki, ki niso trajni, in izbira mora biti, če vodnik naj služi splošnosti, edino stvarna. — Kar se tiče znamenitosti, morajo biti navedene najprej prve, ako se že navajajo nižje; ni n. pr. povedano, da je Maribor sedež Lavantinskega škofa!

Knjižica sega v živo potrebo; hvaležni založniku in sestavljalcu, jo vsakomur priporočamo. J. T.

»Geografski Vestnik«, časopis za geografijo in sorodne vede. — Pred kratkim je izšla dvojna številka (2. 3.) letnika 1926; agilno in podjetno »Geografsko društvo« spisuje, izdaja, zalaga svoj zemljepisni vestnik kljub težkočam, ki so združene s takim podjetjem, in opravlja s tem prevažno nalogo, da neguje doslej pri nas tako zanemarjeno zemljepisno vedo. Naš »Planinski Vestnik«, ki z vidika planinstva zbira za to vedo podrobni material, je po prizadevanju omenjenega društva dobil vzporednega znanstvenega pomočnika sorodne mu stroke. Zato toplo priporočamo našim bralcem in vsem planincem, da se naj oklepajo i »Geografskega Vestnika«.

V številki 2/3. začnjen Fr. Baš svojo, po prvotnih virih sestavljeno študijo o Mariboru; predmet je že desetletja čakal poklicanega raziskovalca — zdaj ga

je našel. Ko bo študija končana, se morda še povrnemo k njej. Pri Pošteli, str. 59, pogrešamo omembe temeljne monografije prof. W. Schmida »Die Ringwälle...« V opombi 47. je, pač po tiskovni pomoti, izostal pripisek, iz katerega Steinwenterjevega dela (menda iz razprave »Sulejman II. pred Mariborom«) je citat vzet. — Prof. dr. Rubić v Splitu končuje svojo razpravo o padavinah v Splitu, prof. dr. Šalopek pa o razvoju trijasa na otoku Visu, s tehničnimi izvirnimi opazovanji. — V zvezi s planinstvom sta razpravi: Dr. Rus o Triglavu in dr. Tuma o imenih »krnica in polica«; o obeh bomo poročali posebe. — Izvrstne so zemljepisne novice, ki je maldodane vse nabral dr. V. Bohinec. Takisto so dobri referati. Pri ocenah (v ožjem smislu) pa želimo obzirne opreznosti, zlasti pri posplošenju sodbe; pod tem pogojem ne bo več mogoče, da si — kakor tu — dva profesorja dajeta v javnem znanstvenem glasilu nauke, ki si jih lahko povesta v privatnem pismu ali doma.

Časopisu želimo i zanaprej dobrega uspeha; požrtvovalnim njegovim delavcem, neplačanim kakor pri »Planinskem Vestniku«, gre vse priznanje.

Dr. J. T.

Kočo pod Triglavom na italijanski strani namerava zgraditi Goriška sekcija Club Alpino Italiano, kakor posnamemo iz letnega poročila te sekcije. (»Bollettino mensile del C. A. I., sezione di Gorizia«, 1927., No. 1—3, str. 1/2). Prvotno so nameravali postaviti manjše zavetišče v obližju Triglavskih jezer, a so ta načrt opustili, ker bi bil ovira za kočo pod Triglavom, koje postavitve se smatra za narodno dolžnost. Goriška sekcija je kajpada prešibka, da bi zmogla veliko nalogo; v tako svrhu pa računa na izdatno podporo.

J. T.

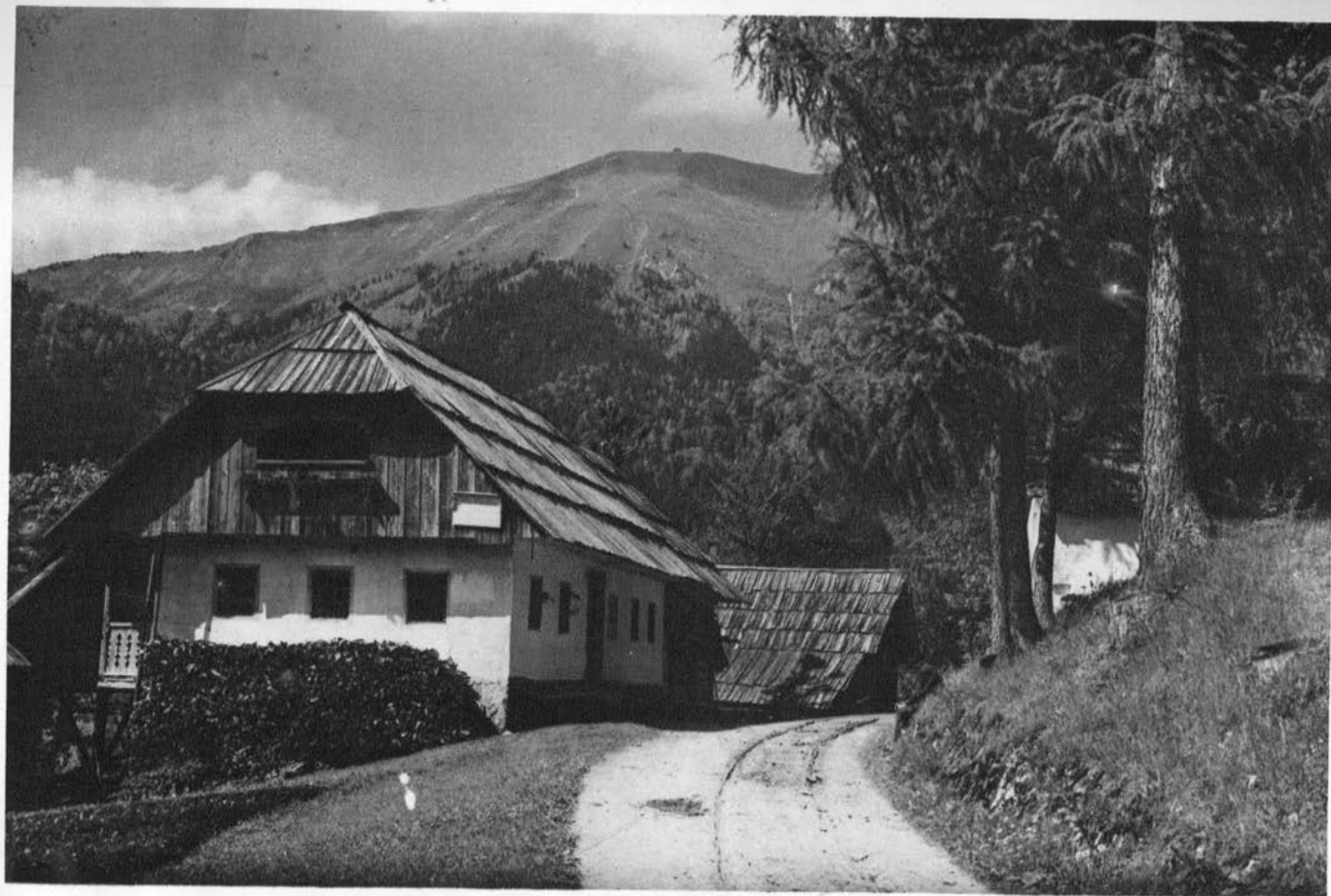
Naše slike: Pot na Golico. Zložna vozna pot nas pripelje v pičli uri do gorske vasice Planina. Livade ob cesti so polne duhtečih narcis, v ozadju pa se dviga Golica s Kadilnikovo kočo, kamor dospemo iz Jesenic v 4 urah. Zaradi lepe flore in obširnega razgleda je postala Golica eden najpriljubljenejših spomladanskih izletov.

T.

Vsebina. Dr. J. Ciril Oblak: Skice s pota (str. 97). — Dr. H. Tuma: Vršac nad Zadnjico (str. 100). — Mira Marko: Skozi Triglavsko Okno (str. 105). — Brunon Rotter: Peca (str. 106). — Pavel Kunaver: Pomladansko pismo vsem, ki so dobre volje (str. 109). — Čez hrib in dol: Josip Lavtizar: V Karavanke; Tone Kovač: Na Kepo (str. 111). — Obzor in društvene vesti: Zveza planinskih društev kraljevine SHS (str. 112). Znamke ASTD. Dr. I. Krajač: »Midžor« in »Šar-Planina« (str. 113). Predavanja (str. 114). Mišljenj. podr. SPD občni zbor (str. 115), Kranjskogorske podružnice SPD občni zbor (str. 116). Koča na Peci (str. 117). Almanah Kraljevine SHS. Srpsko Planinsko Društvo (str. 118). Rud. Badjura, Kozjakovo pogorje nad Dravo. Geografski vestnik (str. 119). Koča pod Triglavom na italijanski strani (str. 120). — Naše slike (na prilogi): Pot na Golico.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Pot na Golico

Fot. Ivan Tavčar